

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานศึกษานิติบุคคลย่อมมีสิทธิหน้าที่หรืออำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ และบอกวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งที่กำหนดไว้ในกฎหมาย คือ เป็นส่วนราชการที่มีสภาพเป็นนิติบุคคล ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ สถานศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษารับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาโดยตรง เช่นเดียวกับสถานศึกษาไม่เป็นนิติบุคคล ส่วนอำนาจหน้าที่ที่เพิ่มขึ้น ในฐานะนิติบุคคล กำหนดไว้ในมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลมีอำนาจในการปกครองดูแล บำรุงรักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาที่เป็นราชพัสดุ ตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริหารสถานศึกษาและเก็บ ค่าธรรมเนียมสถานศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์ และภารกิจของสถานศึกษา สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าว นอกจากจะมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบให้ถือปฏิบัติแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินกิจการหรือบริหารงานทั้งงานวิชาการ งานประมาณ บริหารงานบุคคลและบริหารงานทั่วไป ให้มีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School based management) และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good governance) ที่ยึดทั้งหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่าเป็นเครื่องมือในการนำวิสัยทัศน์ และนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546ก : 78)

การบริหารโรงเรียนเป็นกระบวนการในการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล ซึ่งเรียกว่าผู้บริหาร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม การดำเนินงานต่าง ๆ จะต้องเป็นไปตามระบบที่สังคมกำหนดไว้ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ คือ ด้านกระบวนการบริหาร และด้านระบบงานที่ผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบก็คืองานทุกอย่างในโรงเรียน ทั้งทางด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานธุรการ งานการเงิน การบริหารงานบุคคล การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารกิจการนักเรียน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ในบรรดางานต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น มีนักวิจัยบางท่านชี้ให้เห็นว่างานบริหารวิชาการเป็นงานที่สำคัญยิ่ง เพราะวิชาการช่วยพัฒนา

สติปัญญาความนึกคิดของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเป็นผู้มีคุณค่าทางสังคม ดังนั้น งานวิชาการจึงถือเป็นงานสำคัญที่สุดของการบริหารการศึกษา (วีระศักดิ์ รัศมีโพธิ์วงศ์. 2544 : 2) จึงมีความจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้อง มีความรู้ความสามารถ และเข้าใจในเรื่องการบริหารการศึกษา จุดมุ่งหมายของโรงเรียน และเข้าใจหลักการบริหารวิชาการเป็นอย่างดี การบริหารงานวิชาการจะดีมีประสิทธิภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ครู และการมีส่วนร่วมของครูในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (เกรียงศักดิ์ อัจกลับ. 2544 : 12)

การดำเนินงานของโรงเรียนอาจแบ่งการดำเนินงานได้ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวกับการบริหารและส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติการ บุคลากรในโรงเรียนจึงแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายปฏิบัติการ แต่อย่างไรก็ตามบุคลากรทั้งสองฝ่ายมิได้แบ่งออกจากกันโดยเด็ดขาด เพราะบางคนต้องทำหน้าที่ทั้ง 2 ฝ่าย เช่น หัวหน้าสายวิชาที่ยังทำหน้าที่สอนด้วย ประกอบกับแนวคิดเชิงบริหารที่ต้องการให้การบริหารเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วม ทำให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีบทบาทในการบริหารงานของโรงเรียนด้วย ซึ่งการบริหารงานวิชาการเป็นการบริหารที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของภารกิจของสถานศึกษา (กมล ภูประเสริฐ. 2545 : 6) จากการจัดการศึกษาของประเทศในอดีตพบว่า ปัญหาสำคัญของการบริหารการศึกษา คือ การรวมอำนาจไว้ส่วนกลางขาดเอกภาพในการบริหาร ขาดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ครอบครัว ชุมชน และสถาบันทางสังคม ขาดการพัฒนา นโยบายอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ขาดความเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐ (สุรัฐ ศิลปอนันต์. 2542 : 3 - 4) จากปัญหาดังกล่าว การปฏิรูปการศึกษาจึงได้มุ่งเน้นการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เมื่อโรงเรียนรับการกระจายอำนาจจากส่วนกลางในการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School based management) ที่ยึดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการบริหารจัดการ หรือเป็นฐานในการคิดและดำเนินงาน โดยหวังว่าโรงเรียนจะมีความคล่องตัวในการบริหารงานของโรงเรียนมากขึ้นกว่าเดิม การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการดำเนินงานของฝ่ายบริหารที่จะจูงใจ และให้โอกาสแก่ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมพัฒนางาน ด้วยความเต็มใจ อุทิศแรงกายแรงใจ มุ่งมั่นต่องาน เสมือนว่าตนเองเป็นเจ้าขององค์กรนั้น โดยสมาชิกให้ความร่วมมือกันเป็นที่น่าเชื่อถือได้ว่า โรงเรียนจะสามารถจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 7)

การบริหารแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลง การที่จะบริหารงานโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนควรได้นำหลักการมีส่วนร่วม (Participation) ที่เปิดโอกาสให้

ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น ครู ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า ตัวแทนนักเรียนร่วมรับผิดชอบ ตัดสินใจ ในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของ และร่วมจัดการศึกษามากขึ้น ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลที่เกี่ยวข้อง สร้างความเข้มแข็งในการบริหารโรงเรียนได้อย่าง ต่อเนื่อง (ยุทธศิลป์ พานนนท์. 2546 : 3)

จากรายงานประจำปีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก เมื่อปีการศึกษา 2548 มีข้อสรุปจากมาตรฐานด้านครูผู้สอน ในจุดที่ต้องปรับปรุง คือ ครูบางคนไม่มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในการทำงาน ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เพราะมองว่าเป็นการเพิ่มภาระให้กับตนเอง โดยเฉพาะงานด้านวิชาการ ครูบางส่วนยังไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บางส่วนขาดความร่วมมือ และความกระตือรือร้นในการทำงาน ไม่เสียสละเวลาให้กับงานที่รับผิดชอบเท่าที่ควร นอกจากนี้ ครูส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมีความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ครูจะมีความรู้ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการเฉพาะกลุ่มได้แก่ ครูแกนนำ ครูวิชาการโรงเรียน และครูหัวหน้ากลุ่มสาระวิชาเท่านั้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก. 2548 : 35)

ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องนำหลักการบริหารงานวิชาการที่เป็นระบบ โดยมีความร่วมมือกันทำงานระหว่างผู้เกี่ยวข้อง การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบให้ผู้ปฏิบัติริเริ่มสร้างสรรค์งานวิชาการ ให้ขวัญกำลังใจในการทำงาน มีการติดตามและประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ขั้นตอนการบริหารงานวิชาการ ควรจะเป็นระบบ มีการวางแผนก่อนเริ่มดำเนินงานเป็นการกำหนดนโยบาย วิธีการปฏิบัติ จัดบุคลากรและแผนปฏิบัติงาน มีขั้นตอนงานที่ผู้บริหารจำเป็นต้องควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิดทั้งงานที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหากิจกรรมเสริมหลักสูตรและเกี่ยวข้องกับงานบริการต่าง ๆ ในขั้นสุดท้ายจะเป็นขั้นที่มีการควบคุมส่งเสริม และพัฒนางานด้านวิชาการให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น จุดสำคัญของการพัฒนา คือ การให้เสรีภาพทางวิชาการให้ครูมีส่วนร่วมทางวิชาการ และจัดบรรยากาศทางวิชาการให้มากขึ้น (สำนักงานสถาบันราชภัฏ. 2546 : 31 - 32)

ในการจัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานของประเทศไทย ปัจจุบัน ส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเป็นหน่วยงานที่สำคัญยิ่ง เป็นหน่วยงานปฏิบัติการ ผลของการจัดการศึกษาจะเกิดขึ้นที่โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ มีส่วนรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดต่อการจัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานให้บังเกิดผลดีอย่างมีประสิทธิภาพ เกี่ยวกับการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนนั้น จันทราณี สงวนนาม (2533 : 1) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารคนเดียวไม่สามารถทำให้งานทั้งหมดของโรงเรียนสำเร็จลุล่วงไปได้ ผู้บริหารต้องบริหารเพื่อให้สมาชิกคนอื่นทำงานเพื่อองค์การแทนตน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมองหาแหล่งพลังงานที่จะนำมาสนับสนุนอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการ

ปฏิบัติงาน เป็นแรงกระตุ้นจูงใจให้ผู้ร่วมงานได้ทำงานอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน อันจะทำให้ครูมีความรักความผูกพันต่อโรงเรียน การเป็นผู้นำประกอบด้วยศาสตร์และศิลป์ ในส่วนที่เป็นศาสตร์ คือ การเรียนรู้หลักการหรือทฤษฎีต่าง ๆ ที่เป็นศิลป์ คือ การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีภาวะความเป็นผู้นำได้อย่างเหมาะสมจนเกิดทักษะความชำนาญ ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องสร้างร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่าย แต่ที่สำคัญยิ่ง ก็คือการได้รับความร่วมมือจากครูในโรงเรียน นั่นคือ คุณภาพของการบริหารโรงเรียนย่อมขึ้นอยู่กับกระแสนความพยายามในการดำเนินบทบาทตามหน้าที่รับผิดชอบ ทั้งของผู้บริหารโรงเรียน และครูในโรงเรียนร่วมกันเป็นสำคัญ ความสำเร็จหรือความก้าวหน้าของหน่วยงานเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นความปรารถนาอย่างสูงของผู้บริหาร ซึ่งการที่จะทำให้องค์กรก้าวไปสู่จุดหมายปลายทางตามที่คาดหวังไว้นั้น มิใช่อยู่ที่การมีอำนาจบังคับบัญชา หรือการมีความรู้ในงานที่ทำเพียงเท่านั้น แต่ยังมีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นความรักใคร่นับถือของบุคลากร ความจงรักภักดี ความเชื่อถือ ความศรัทธา และการให้ความร่วมมือสนับสนุนจากบุคลากรทุกฝ่ายในหน่วยงานแล้ว ยังรวมถึงปัจจัยทางการบริหารเกี่ยวกับบุคลากร ผู้ปฏิบัติงาน การบริหารจัดการ การงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ ชารี มณีศรี (2538 : 148) และจากการศึกษาปัจจัยเบื้องต้น ความผูกพันองค์กร พบว่า มีอยู่ 3 องค์ประกอบ คือ 1) คุณลักษณะส่วนตัว ได้แก่ การต้องการความสำเร็จ อายุและการศึกษา 2) คุณลักษณะของงาน ได้แก่ งานที่มีคุณค่า งานที่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น การป้อนข้อมูลย้อนกลับ และ 3) ประสบการณ์ในการทำงาน ได้แก่ เจตคติที่มีต่อกลุ่ม การพึ่งพาได้จากองค์กร ความสำคัญของบุคคล สเตียร์ส (Steers. 1977 : 47)

จากปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันขององค์กรดังกล่าวจะเห็นได้ว่า บุคคลเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ และมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กรมากที่สุด เพราะบุคลากรเป็นกลไกสำคัญในกระบวนการบริหาร ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงานในองค์กรต่างก็มีความสำคัญเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารที่ดีย่อมตระหนักถึงความสำคัญในการบริหารงานบุคคล ให้ได้ทั้งงานและน้ำใจคน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรร่วมมือในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ และเต็มความสามารถ โดยสร้างแรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพึงพอใจในงาน เกิดความรักความศรัทธาในหน่วยงาน และความรู้สึกเสียสละเพื่อทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ กำลังความสามารถและสติปัญญาหาแนวทางในการปรับปรุงให้หน่วยงานเกิดความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก มีเขตพื้นที่การศึกษาเพียงเขตเดียว ประกอบด้วย 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองนครนายก อำเภอบ้านนา อำเภอองครักษ์ และอำเภอปากพลี จากข้อมูลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก พ.ศ. 2549 มีโรงเรียนในความรับผิดชอบทั้งสิ้น จำนวน 150 โรงเรียน ครู จำนวน 1,561 คน และทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาของสถานศึกษาให้มี

ความเข้มแข็งในการบริหาร และการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วยตัวชี้วัดความสำเร็จในการบริหารจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารจัดการ 9 ตัวชี้วัด ด้านการจัดการเรียนการสอน 6 ตัวชี้วัด และด้านคุณภาพผู้เรียน 9 ตัวชี้วัด เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา และบทบาทหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา ขอบข่ายและภารกิจงาน 4 งาน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารการเงิน การบริหารบุคคล การบริหารทั่วไป และจัดการศึกษาให้บรรลุจุดมุ่งหมายของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก. 2548 : 5 - 10) จากภาระงานดังกล่าว ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการมากยิ่งขึ้น และครูต้องมีความผูกพันต่อโรงเรียน เพื่อการทำหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นความสำคัญที่จะต้องศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการกับความผูกพันต่อโรงเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก เพื่อเป็นแนวทาง ในการปรับปรุง และพัฒนาการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก
2. เพื่อศึกษาความผูกพันต่อโรงเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการกับความผูกพันต่อโรงเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก

ความสำคัญของการวิจัย

การบริหารงานวิชาการ มีความสำคัญต่อการจัดการการเรียนการสอน การที่ผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ย่อมส่งผลไปถึงคุณภาพการเรียน การสอน การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ กับความผูกพันต่อโรงเรียนของครู ทำให้รู้ข้อมูลพื้นฐานด้านระดับการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการ และระดับความผูกพันต่อโรงเรียนของครู ที่ผู้บริหารสถานศึกษา รวมทั้งผู้บริหารระดับสูง สามารถนำไปใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบายและกลยุทธ์ร่วมกัน เพื่อพัฒนาครูให้มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สามารถทำให้ครูมีความรัก และเกิดความผูกพันต่อโรงเรียน รวมทั้ง

เสนอแนะแนวทางเพื่อส่งเสริม และพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการกับความผูกพันต่อโรงเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ในปีการศึกษา 2549 จำนวน 1,561 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ในปีการศึกษา 2549 จำนวน 319 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ยามาเน่ (Yamane, 1970 : 125) ซึ่งวิธีสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลากเพื่อคัดเลือกให้เหลือกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %

2. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปร 2 ตัวแปร คือ

2.1 ตัวแปร การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย

2.1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.1.2 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2.1.3 ด้านการวัดผลประเมินผล

2.1.4 ด้านการนิเทศการศึกษา

2.1.5 ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.2 ตัวแปร ความผูกพันต่อโรงเรียน ประกอบด้วย

2.2.1 ด้านความเชื่อถ้อยยอมรับเป้าหมาย และคุณค่าของโรงเรียน

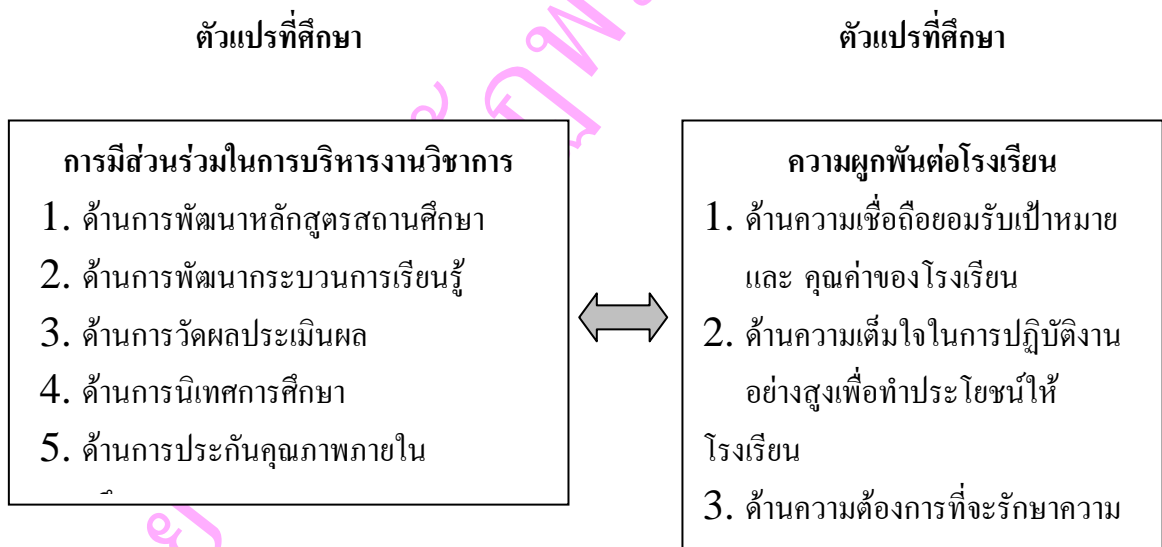
2.2.2 ด้านความเต็มใจในการปฏิบัติงานอย่างสูงเพื่อทำประโยชน์ให้โรงเรียน

2.2.3 ด้านความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกของโรงเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการกับความผูกพันต่อโรงเรียนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ผู้วิจัยได้

ดำเนินการสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของ กิติมา ปรีดีดิถ (2532 : 58) ; สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 4) ; สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร (2537 : 16 - 17) ; เทศ แก้วกลสิกรรม (2538 : 78) ; เรื่อง เจริญชัย และเสรี ลาซโรจน์ (2540 : 224) ; อมรา เล็กเริงสิทธิ์ (2540 : 73) ; อุทัย บุญประเสริฐ (2540 : 36) ; วิชัย ธรรมเจริญ (2541 : 15) ; วินิจ เกตุขำ (2542 : 1 - 2) ; สมศักดิ์ คงเที่ยง (2542 : 61) และกระทรวงศึกษาธิการ (2546ก : 32 - 38) โดยสังเคราะห์ขอบข่ายที่มีภารกิจใกล้เคียงกันแล้วกำหนดกรอบแนวคิดในเรื่องการบริหารงานวิชาการ ส่วนในเรื่องความผูกพันต่อโรงเรียนตามแนวความคิดของพอร์เตอร์และคนอื่น ๆ (Porter and others. 1974 : 604 - 609) ซึ่งกล่าวถึงลักษณะความผูกพันของบุคคลที่มีต่อองค์กร 3 ลักษณะ คือ 1) ความศรัทธา เป็นการยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร 2) ความทุ่มเท เป็นความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อองค์กร และ 3) ความภักดี เป็นความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกขององค์กรอย่างผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมแล้วจึงกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้ทำวิจัยได้ให้นิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานของบุคลากรในโรงเรียนที่เกี่ยวกับการพัฒนา ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ

2. การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู หมายถึง การที่ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการในการร่วมคิด หรือร่วมวางแผน หรือร่วมปฏิบัติงาน หรือร่วมตัดสินใจ หรือร่วมประเมินผลอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เพื่อให้งานวิชาการของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุประสิทธิผล วัดจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีรายละเอียดของแต่ละด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การที่ครูมีส่วนร่วมวางแผนร่วมปฏิบัติงานตามแผน ร่วมส่งเสริมสนับสนุน ร่วมติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง และร่วมปรับปรุงพัฒนาเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาตามโครงสร้างหลักสูตร และกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่โรงเรียนกำหนดขึ้น การดำเนินงานเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาตามโครงสร้างหลักสูตร และกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่โรงเรียนกำหนดขึ้น

2.2 ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ หมายถึง การที่ครูมีส่วนร่วมจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีส่วนร่วมส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรม สัมมนาเพื่อเพิ่มความรู้ มีส่วนร่วมจัดทำตารางกิจกรรมประจำวัน การจัดการเรียนการสอน และมีส่วนร่วมส่งเสริมและดำเนินงานในการปรับปรุงการเรียนการสอนในโรงเรียนให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ด้านการวัดผลประเมินผล หมายถึง การที่ครูมีส่วนร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรมเพื่อตรวจสอบ ความรู้ความสามารถของผู้เรียน ความก้าวหน้าและความสำเร็จของการพัฒนาผู้เรียน การจัดอบรมให้ความรู้กับครูถึงหลักเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลผู้เรียน การนำผลการวิเคราะห์และประเมินมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน โดยมีหลักเกณฑ์การวัดและประเมินผลจากการใช้แฟ้มผลงานเพื่อประเมินเกณฑ์ตามสภาพจริง การนิเทศ ควบคุม กำกับการวัดและประเมินผลในโรงเรียน โดยมีการเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์นำไปพัฒนาปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2.4 ด้านการนิเทศการศึกษา หมายถึง การที่ครูมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุน การปรับปรุงและแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของครู ตลอดจนการกระตุ้นให้ครูมีการศึกษาค้นคว้า เข้ารับการอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้และนำความรู้ ไปพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน และยังส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองโดยให้ครูเข้าร่วมเป็นผู้นิเทศร่วมกับเพื่อนครูในการพัฒนาตนเอง

2.5 ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การที่ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการดำเนินงาน ลงมือปฏิบัติตามแผนการบันทึกข้อมูลร่วมกันเพื่อร่วมกันตรวจสอบการดำเนินงานเพื่อหาข้อบกพร่อง และร่วมกันพัฒนาปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่อง

โดยมุ่งหวังให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน

3. ความผูกพันต่อโรงเรียน หมายถึง การที่ครูแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกที่เกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมการต่อโรงเรียนว่า มีความเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้กับโรงเรียนอย่างทุ่มเทเต็มกำลังความสามารถ โดยมีความเชื่อมั่นและยอมรับจุดมุ่งหมายขององค์กร โดยการเต็มใจที่จะทำงานเพื่อความก้าวหน้าของโรงเรียน และปรารถนาที่จะเป็นสมาชิกของโรงเรียนต่อไป โดยวัดได้จากพฤติกรรมหรือความรู้สึกที่แสดงออกถึงความผูกพันต่อโรงเรียน 3 ลักษณะ ดังนี้ ความเชื่อถือยอมรับเป้าหมาย และคุณค่าของโรงเรียน ความเต็มใจในการปฏิบัติงานอย่างสูงเพื่อทำประโยชน์ให้โรงเรียน และความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกของโรงเรียน วัดจากแบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อโรงเรียนของครู ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีรายละเอียดของแต่ละด้านดังนี้

3.1 ด้านความเชื่อถือยอมรับเป้าหมายและคุณค่าของโรงเรียน หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของครูที่ยอมรับเป้าหมาย และค่านิยมของโรงเรียน มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับแนวทาง นโยบายและเป้าหมายของโรงเรียนที่ตนทำงานอยู่ และมีความภาคภูมิใจที่ได้ทำงานในโรงเรียน

3.2 ด้านความเต็มใจในการปฏิบัติงานอย่างสูงเพื่อทำประโยชน์ให้โรงเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของครูถึงความตั้งใจที่จะใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ในการปฏิบัติงานให้กับโรงเรียน โดยมีความตรงต่อเวลา มีความพยายามในการทำงาน มีความเสียสละที่จะทำงานเต็มที่ โดยคำนึงถึงคุณภาพของงานเป็นสำคัญ รวมทั้งการปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงชื่อเสียงของโรงเรียน

3.3 ด้านความต้องการที่จะรักษาความเป็นสมาชิกของโรงเรียน หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกของครูที่แสดงออกถึงความตั้งใจอย่างแรงกล้า ที่จะคงความเป็นสมาชิกของโรงเรียน โดยมีความรู้สึกจงรักภักดีต่อโรงเรียน โดยไม่คิดจะย้ายหรือลาออกไปทำงานที่อื่น

4. ครู หมายถึง ผู้ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก ในปีการศึกษา 2549

5. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก

สมมติฐานการวิจัย

การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการกับความผูกพันต่อโรงเรียนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายกมีความสัมพันธ์กัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาหาแนวทาง การแก้ไข ปรับปรุง เสริมสร้างและจูงใจ การมีส่วนร่วมของครู ในการบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียน
2. ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาครูในด้านความผูกพันต่อโรงเรียน และกำหนด แนวทางการสร้างความผูกพันต่อโรงเรียนของครู

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา